

## AL CINCILEA INTERVIU cu actrița CORNELIA GHEORGHIU

CORNELIA GHEORGHIU, actrița a Teatrului Național „Vasile Alecsandri” în perioada 1962-1997, după care i s-a întrerupt contractul de muncă și a devenit profesoară la Facultatea de Teatru a Universității de Arte „George Enescu” din Iași.

În cariera ei excepțională a interpretat roluri de primă mărime din dramaturgia universală și românească. Rămân exemplare personajele create de ea, dintre care amintim – spre bucuria spectatorilor care au văzut-o și spre informarea tinerilor care n-au văzut-o: Andromaca („Troienele” de Euripide), Beline, Celimene („Bolnavul închipuit” de Molière), Mița Baston („D’ale carnavalului” de Caragiale), Prințesa de Eboli („Don Carlos” de Schiller), Camelia („Acești nebuni fățarnici” de T. Mazilu), Fräulein („Gaițele” de Al. Kirițescu), Lady Torrance („Orfeu în infern” de Tennessee Williams), Maria („Tot ce-avem mai sfânt” de Ion Druță), Nanny („Efectul razelor Gamma asupra anemonelor” de Paul Zindel), Gwendolin („Ce înseamnă să fii Onest” de Oscar Wilde), Dona Rosita (din piesa omonimă a lui Federico Garcia Lorca), Liza („Copiii soarelui” de Gorki), Viola („Noaptea regilor” de Shakespeare), apoi roluri în piese de Pirandello, Giraudoux, Radu Stanca ș.a.

Sigur că actrița își iubește toate aceste personaje, dar cele care i-au adus satisfacții artistice unice și a căror dulce povară o poartă mereu în ființa ei, fragilă și puternică în aceeași măsură, sînt Ioana D’Arc din „Ciofîrlia” lui Jean Anouilh, Mașa din „Pescărușul” de Cehov, Abigail din „Vrăjitoarele din Salem” de Arthur Miller, precum și cele trei personaje brechtiene din piesele „Mutter Courage” (Katrin), „Sfînta Ioana a abatoarelor” (Ioana) și „Galileo Galilei” (Virginia).

Cornelia Gheorghiu este deținătoarea Ordinului Național pentru Merit, în grad de cavalier, și posesoare a indemnizației de merit acordată de Ministerul Culturii și Cultelor.

Cînd a venit la conducerea Teatrului Național, regizorul Cristian Hadji-Culea, a rechemat-o în teatru, să-și reia activitatea întreruptă în urmă cu zece ani. Actrița a ținut să se confeseze cu acest prilej și astfel am ajuns, împreună, la convorbirea care urmează.

Discuția începe amical, dar eu simt o încordare, o stare dramatică în ființa ei; simt că se află într-un moment în care trebuie să ia o decizie deosebit de importantă. O las, deci, să înceapă ea. După ce, cu mîndrie nedisimulată, îmi arată – pe perete – două portrete în peniță, realizate de Dan Hatmanu, și după ce îmi citește un mesaj recent de la George Banu, care îi scrie de la Paris, intră în subiect:

**Cornelia Gheorghiu:** Mai ții minte cît de greu acceptam să dau un interviu? Uite, vara asta (2007, n.n.Șt.O.) se vor împlini 45 de ani de la absolvență; în tot acest timp, ți-am răspuns doar de patru ori la întrebări. Hai, te rog, să stăm de vorbă și a cincina oară – de data asta *o doresc* eu, pentru mine și pentru publicul meu fidel.

**Stefan Oprea:** *Rareori mi s-a întîmplat să fiu solicitat în acest fel. De obicei îi solicit eu pe actori sau îi provoc. Dar mi-a făcut plăcere; vezi, seară mi-ai dat telefon și azi de dimineață, iată-mă. Nu-ți fac un compliment de conveniență dacă-ți spun că față de altcineva n-aș fi fost la fel de prompt. Nu motivez, deoarece știu că știi.*

*Așadar, să vorbim. Despre teatru și despre viața ta în teatru. Ai venit la Iași, imediat după absolvirea Institutului (clasa George Carabin).*

**C.G.:** Într-adevăr, am venit la Iași, în 1962, solicitată *personal* de regretatul prof. univ. Ilie Grămadă, care a fost cel mai bun director pe care l-a avut Teatrul Național pînă acum. Iar după 35 de ani, a renunțat la serviciile mele actoricești un alt Domn Director – al cărui nume nu merită să-l pomenesc.

**St.O.:** *Mă bucur că amîntești de directorul Ilie Grămadă; într-un fel, îmi confirmi opinia despre d-sa, opinie pe care am exprimat-o și am argumentat-o, cu*

*cîtva timp în urmă, într-un articol (Un director bun: Ilie Grămadă) publicat în presa ieșeană și reluat în cartea mea Căruța lui Thespis (2005). El știa într-adevăr cum se „construiește” trupa unui Teatru Național, era un bun „detector” de talente. Timpul l-a confirmat și în cazul tău; mai bine zis, talentul tău, atît de convingător probat pe scena ieșeană prin marile roluri interpretate brian, i-a confirmat capacitatea de selecție a valorilor.*

*Dar anii au trecut și iată-ne acum la o vîrstă care ne dă dreptul să privim înapoi, cît cu mîndrie, cît interogativ, cu simț critic...*

**C.G.:** Da, înaintarea în vîrstă te obligă să gîndești la ce ai trăit și la ce ai făcut, capeți o conștiință critică. Eu m-am dedicat unei profesii delicate, dificile, ingrate, dar, în aceeași măsură, sublime. Noi actorii murim în fiecare seară. Pictorului îi rămîn tablourile, muzicianului îi rămîn partiturile... Singura noastră șansă e că rămînem în sufletele spectatorilor (ale acelor care ne-au văzut și ne-au iubit) și asta nu se alterează, rămîne viu cît este Viața! Noi avem cîștigul cel mare, relația sufletească fiind cea mai puternică; este *enorm*, nu?

**St.O.:** *Este, într-adevăr, chiar dacă arta voastră e supusă efemerității (mi-a plăcut sentința „Noi murim în fiecare seară!”), ea nu se pierde în neant, fără folos, căci voi edificați în oameni, în sensibilitatea lor, seară de seară, pe neobservate, în taină. Și acest edificiu*

rămîne, e durabil. În asta constă noblețea artei voastre. Asta ai făcut și tu vreme de 35 de ani, așa se explică faptul că, acum, te opresc pe stradă foști spectatori și îți aduc elogii, și-și exprimă regretul că nu mai joci de zece ani.

**C.G.:** Acum, noul director al Teatrului, regizorul Cristian Hadji-Culea, a avut generozitatea să repare gafa predecesorului său propunându-mi o reangajare. Asta a produs un moment crucial în existența mea de „absentă” de la Teatru. Zilele și nopțile îmi sînt copleșite de gânduri. Mă simt în situația unui pianist care n-a cîntat zece ani sau a atletului care, pus să alerge din nou după o pauză de un deceniu, e disperat că nu mai poate atinge secundele care i-au adus, odinioară, locul întîii. O prietenă, medic chirurg, îmi spunea că, după un concediu de două luni, vine la spital și mai întîii își vede de instrumentele de operat...

**Șt.O.:** Dar talentul nu dispare. Iar experiența scenică, atît de îndelungată și fertilă, te-ar ajuta, sînt sigur, să reînnozi firul...

**C.G.:** Talentul nu dispare, dar este foarte posibil să nu mai pot fi cea de altădată, este posibil să apară o nepotrivire, o nereușită, un eșec, o dezamăgire. CUM să dezamăgesc acest public fidel timp de 35 de ani, care m-a apreciat, m-a stimat, m-a iubit... și pe care îl întîlnesc zilnic pe stradă?!... Cînd mi s-a impus plecarea din Teatru, acum zece ani – ți-o spun deplin conștientă și cu simț critic (deși pot părea lipsită de modestie) – mă afluam într-un moment favorabil al carierei... jucam în „Oedip” și în „Efectul razelor Gamma...”.

**Șt.O.:** Îmi dai voie să-ți citesc ce am scris despre rolul tău din „Oedip”? Iată: [Cornelia Gheorghiu] – „deși are o singură apariție în care rostește monologul Vestitoareii, impune prin puterea emoției cu care comunică evenimentele petrecute dincolo de scenă, încît spectatorul e pătruns de fiorul real al tragediei. Este o bucurie să vezi o actriță înțelegînd atît de profund un personaj și avînd forța de a-l întruchipa în trăsături atît de exacte și de impresionante. Monologul Corneliei Gheorghiu dă măsura a ceea ce ar fi trebuit să fie tonalitatea generală a spectacolului” (vol. **Chipuri și măști**, 1996). De altfel, te-am văzut în toate rolurile tale și cred că am scris despre toate. Te-am cunoscut bine și ca profesoară la Facultatea de teatru... Am fost colegi vreme de doisprezece ani.

**C.G.:** Am avut trei promoții de studenți și i-am învățat secretul meseriei noastre prin cuvîntul CREDINȚĂ. Să ai credință în tine cînd urci pe scenă! Ei bine, acum le pot spune că nu i-am înșelat și că, acum, credința mea îmi spune să mă opresc. Poți spune că e lașitate, orgoliu, orice... nu mă doare; eu îi spun profesione de credință. Știu, îmi spune inima („Limpede vezi doar cu inima” zice Saint-Exupery), că a venit momentul pentru mine să mă retrag, cu demni-

tate, cu fruntea sus. Se spune că „trebuie să știi să te retragi la timp”. Uite, a venit și timpul meu!

**Șt.O.:** Și lui Cristi Hadji-Culea cum i-o vei spune?

**C.G.:** N-am cuvinte să-i mulțumesc pentru gîndul lui bun. Este un bun regizor. În Iași a avut cel puțin trei succese remarcabile. În două am avut rolurile principale: în „Tango” de Mro□ek (în care Doamna Anny Braesky – care era mai bătrînă decît sînt eu acum – juca o bunică adorabilă) și în „Acești nebuni fățarnici” de Mazilu, în care mi-a dat un rol de contre-employ, Camelia, și numai noi doi știm cît plîngeam la fiecare repetiție pînă a ieșit, iar în Germania, unde am fost în turneu, T. Mazilu mi-a spus că mă iubește – nu pe mine Cornelia Gheorghiu, ci pe mine Camelia.

Asta este... mă simțeam legată sufletește de regizorul Cristian Hadji-Culea, munca noastră fiind de o frumusețe și rodnicie deosebite.

**Șt.O.:** Îmi aduc aminte că, într-o altă convorbire pe care am avut-o cu ani în urmă, reclamai cu obstinație prezența Regizorului cu R. Ai mai avut parte în carieră și de alți regizori buni.

**C.G.:** Da, am avut norocul să colaborez cu unii dintre cei mai buni regizori din teatrul românesc – Crin Teodorescu, Dan Nasta, Cătălina Buzoianu, Anca Ovanez, și, cum am spus mai înainte, Cristian Hadji-Culea. De asemenea, am jucat sub bagheta a doi regizori germani de mare valoare – Fritz Bennewitz („Galileo Galilei”) și Johannes Fischer („Sfînta Ioana a abatoarelor”). Mă consider, de asemenea, norocoasă și mă socotesc bogată că am avut șansa să joc alături de marii actori ai Naționalului: Margareta Baciu, Anny Braesky, George Popovici, Ștefan Dăncinescu, Teofil Vâlcu ș.a.

**Șt.O.:** Sună parcă a bilanț...

**C.G.:** Pentru că mă simt într-un fel de final, pot spune că viața mi-a dăruit cîteva surprize de neuitat:

Criticul George Banu, venit anul trecut la Iași, unde i s-a conferit titlul de Doctor Honoris Causa al Universității de Arte „George Enescu”, a declarat la Radio că a mai fost la Iași în urmă cu peste 30 de ani să vadă spectacolul „Pescărușul” semnat de Cătălina Buzoianu și că nu o poate uita pe „nemaipomenita Cornelia Gheorghiu” care interpreta rolul Mașa. A spus asta el, marele om de teatru, trăitor la Paris și care a văzut sute de spectacole în toată lumea! El ține minte și un spectacol din Iași și un nume!... Ce să-mi mai doresc?!

Marele regizor Tompa Gabor declara, cu cîțiva ani în urmă, că dorește să monteze la Iași piesa lui Samuel Beckett „Oh, ce zile frumoase!” cu mine în rolul principal. El nu știa că eu eram „absentă”. N-a mai venit, nu știu cauza; am pierdut o șansă, dar tot bucurie se cheamă...

Remarcabilul pictor Dan Hatmanu mi-a dăruit, anul

trecut, două portrete, iar un al treilea l-a donat Muzeului Teatrului. Este coplesitoare această delicată atenție din partea unui artist cunoscut în toată lumea.

Tu ai scris mai multe cărți dedicate teatrului și mi-ai oferit două capitole generoase, iar în unul mi-ai pus un supranume, *L'Alouette* – după un rol foarte drag mie („Ciocîrlia” de Jean Anouilh, n.n.Șt.O.) – așa cum îmi spuneau, pe atunci, mulți spectatori.

**Șt.O.:** *Eu aș mai putea adăuga și alte – nu puține – satisfacții pe care ți le-a oferit profesia de actriță. Să le lăsăm însă pentru al șaselea interviu, care în mod sigur va fi cândva... Acum, aș vrea să te întreb despre tineri. Ce părere ai despre spectatorii tineri care vin azi la teatru?*

**C.G.:** Văd teatrul plin de tineri dornici să vadă spectacole. Îi iubesc și-i stimez pentru asta, dar mă întreb, temătoare, dacă i-ar mai interesa de exemplu, „Vizita bătrînei Doamne” de Dürrenmatt sau „Mutter Courage” de Brecht? Ei sînt tineri, deștepți, navighează pe Internet, ei trebuie să se recunoască pe scenă, așteaptă răspunsuri la întrebările lor. Cum să-i plictisesc eu, cu bătrînețea mea? Ce să le ofer? Sau cum să stau o stagiu, două, să aștept rolul unei bătrînici plictisitoare, care nu mai știe să răspundă sufletelor tinere?!

**Șt.O.:** *Aș putea să te contrazic, dar nu vreau să-ți stric starea asta – la care ai dreptul –, deși mie îmi sună a fugă.*

**C.G.:** Nu, nu fug..., mă dau la o parte încet, zîmbind, încercînd să mă păstrez cea care am fost altă dată pentru publicul meu drag și fidel, cea care și-a închinat toată viața teatrului. Pot spune, acum, că a meritat.

**Șt.O.:** *Cum vei trăi însă fără aplauze? Știu ce înseamnă aplauzele pentru actor, adică nu o formă convențională de apreciere, ci semnul cel mai sigur că actorul și publicul comunică, se află pe aceeași lungime de undă în gînd și sentiment.*

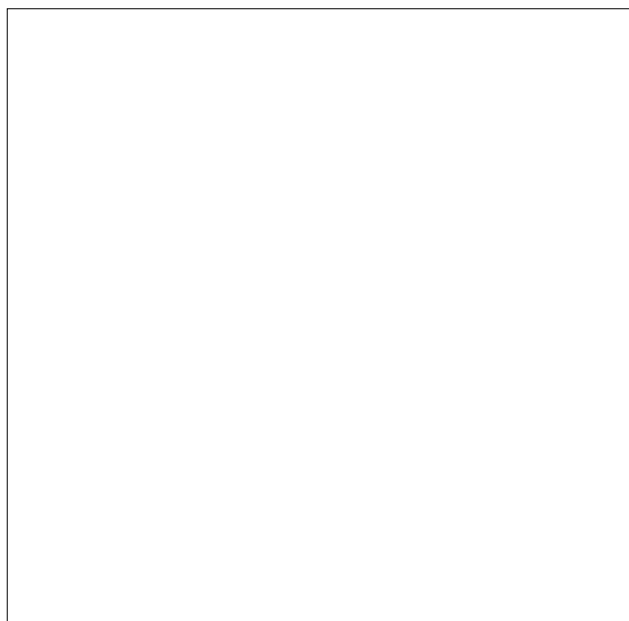
**C.G.:** Voi răspunde cu plăcere solicitărilor de a spune versuri – la Casa Pogor, la Casa Sadoveanu, la

Casa Otilia Cazimir, ori la Casa municipală de cultură „Mihai Ursachi”. Sper că vei veni și tu „să comunicăm pe aceeași lungime de undă”.

**Șt.O.:** *Tu ai avut primul cuvînt în acest interviu. Nu de dragul simetriei, ci de dragul tău îți las și ultimul cuvînt.*

**C.G.:** A fost cel mai greu interviu. Îți mulțumesc și-ți rămîn îndatorată. Sper să răsufli că s-a terminat. La revedere!

P.S. Domnul Cristian Hadji-Culea a citit acest interviu și mi-a spus că din teatru nu poți pleca pur și simplu cu un „la revedere”. Domnia sa mi-a spus că dorește să-mi găsească o piesă „tare”. Cînd? Peste o lună, două, un an, doi ani, zece? Pînă atunci pot dispărea așteptînd. Nimic trist. Vă rog să fiți fericiți pentru mine (sună cam melodramatic, dar se întîmplă și asta în viață), pentru că am fost fericită atîta timp cît mi-am dăruit viața teatrului cu CREDINȚA mea.



*Acest „Al cincilea interviu cu actrița Cornelia Gheorghiu” a fost realizat, la solicitarea ei, în februarie 2007. Era fericită pentru că noul director al Teatrului Național, regizorul Cristian Hadji-Culea, o rechemase în cadre, împreună cu Dionisie Vitcu. A fost o discuție frumoasă, demnă, fără efuziuni din partea ei, doar cu bucuria reîntîlnirii cu luminile rampei și cu spectatorii.*

*După ce l-am redactat, i l-am dat să-l citească. N-au trecut decît două-trei zile și m-a sunat din nou, cerîndu-mi să nu-l public. În urma unei „ședințe”, conducerea Teatrului își retrăsese propunerea de reangajare. Ne-am dat întîlnire în parcul din spatele blocului ei. Afîta tristețe și afîta dezamăgire cît am citit în ochii ei și în întreaga ei ființă e greu de exprimat în cuvinte; actrița trăia însăși deziluzia, luînd chipul acesteia – cum luase, o viață întregă pe scenă – șirul lung al iluziilor prin chipurile personajelor interpretate.*

*Am refăcut interviul funcție de noua situație. Dar din nou s-a răzgîndit; mai bine să tăcem împreună despre tot ce s-a întîmplat. I-am respectat dorința.*

*Acum însă, după un an și jumătate, fără să o consult, am hotărît să-l public, socotînd că e un document al vieții teatrale. Am ales, pentru aceasta, un moment deosebit din viața actriței: împlinește 70 de ani (îmi cer scuze că-i dezvălui vîrsta, știu că femeile nu doresc asta, dar Cornelia Gheorghiu nu-i o simplă femeie, ea este artistă – un dar divin făcut teatrului, publicului, nouă tuturor – și artiștii adevărați nu au decît vîrsta artei lor, vîrsta spiritului și a idealității). (Șt.O.)*